

Lesdoelen

De kinderen herkennen voorzetsels in een zin.

Materiaal

- Oefenblad instaples 1 taal
- Antwoordblad instaples 1 taal

Lesduur

- 25 minuten

Aanwijzingen bij de les

- Algemene informatie over het instaprogramma vindt u op Mijnmalmberg.nl.
- Deze instaples is een herhaling van les 9 van thema 7 van groep 4 en van les 9 van thema 4 van groep 5 en is een voorbereiding op les 2 van thema 2. De kinderen leren of herhalen wat een voorzetsel is, gekoppeld aan een waar-deel (bepaling van plaats) of wanneer-deel (bepaling van tijd).

Stap 1 Introductie

Laat de kinderen iets uit hun etui pakken en geef snel opdrachten: *doe het in je laatje, houd het tussen je vingers, verberg het achter je rug, leg het op je hoofd, houd het voor je linkeroog*, enzovoort.

Vandaag gaan we oefenen met voorzetsels.

Stap 2 Instructie

- 1 Vertel wat een waar-deel en een wanneer-deel zijn. *Een waar-deel in de zin vertelt waar iets gebeurt, bijvoorbeeld 'in je kastje', 'onder je bed'. Een wanneer-deel in de zin vertelt wanneer iets gebeurt, bijvoorbeeld 'om half een' of 'tijdens de middagpauze'.*
- 2 Neem 'Dit moet je weten' met de kinderen door en bespreek de voorbeelden. Zien de kinderen dat het voorzetsel vaak het eerste woordje is van het waar- of wanneer-deel? Bespreek het verschil tussen 'onder de kast' en 'op de kast'. En het verschil tussen 'voor twaalf uur' en 'na twaalf uur'. Zien de kinderen dat het veel uitmaakt welk voorzetsel je gebruikt? Vertel: *een voorzetsel geeft heel precies aan waar of wanneer iets gebeurt.*
- 3 Schrijf op het bord: **Wolf zit na het avondeten op het dak van zijn boomhut.** Laat eerst de waar-vraag formuleren (Waar zit Wolf?) en dan de wanneer-vraag (Wanneer zit Wolf?). Laat de voorzetsels aanwijzen. (op, na).
- 4 Schrijf op het bord: **Ik ga zwemmen ... school. Er staat een boek ... de kast.** Vraag de kinderen welke voorzetsels er op de puntjes kunnen. (zin 1: voor, na, op en zin 2: in, op, achter, onder) Bespreek ook de verschillende betekenissen.

Stap 3 Oefenen

- 1 De kinderen maken item 2 en 3 van opdracht 2. Bij het eerste item kunnen ze zien wat de bedoeling is.
- 2 Bespreek de items na met de kinderen. Helpen de vragen bij het vinden van het waar- en wanneer-deel?

Stap 4 Zelfstandig werken

- 1 De kinderen die alles goed hebben, gaan zelfstandig aan het werk met opdracht 1, 2 en 3. Geef de andere kinderen verlengde instructie.
- 2 Wijs de kinderen erop dat ze bij opdracht 2 en 3 soms meer voorzetsels kunnen invullen. Ze moeten dan het voorzetsel kiezen dat het meest logisch is en dat het best past bij wat ze op de tekening kunnen zien. Vertel dat ze elk voorzetsel maar één keer mogen gebruiken.

Verlengde instructie

- 1 Neem een klein voorwerp en geef steeds een kind de opdracht het ergens te verstoppen (bijvoorbeeld: onder je trui, achter het gordijn, op de kast). Stel steeds de vraag: *waar is het ...?* Laat de kinderen het antwoord zoeken. Noem steeds het voorzetsel in het antwoord.
- 2 Neem een lege week in uw agenda en vraag steeds een kind een kruisje te zetten:
  - voor de maandag;
  - in het midden van de week;
  - na het weekend.Et cetera. Laat de voorzetsels noemen.
- 3 Maak item 2 van opdracht 1 samen met de kinderen. Laat ze dan opdracht 1, 2 en 3 zelfstandig afmaken.

Stap 5 Reflectie

- 1 Vraag de kinderen waarom het handig is om voorzetsels goed te gebruiken. (Dan kun je precies vertellen waar iets is of wanneer iets gebeurt.)
- 2 *In les 1 van thema 1 en les 2 van thema 2 gaan we nog een keer oefenen met het herkennen en gebruiken van voorzetsels in een zin.*

Lesdoelen

- De kinderen leren wat zelfstandige naamwoorden zijn.
- De kinderen leren het onderscheid tussen concrete en abstracte zelfstandige naamwoorden te maken.

Materiaal

- Oefenblad instaples 2 taal
- Antwoordblad instaples 2 taal
- Verlengde instructie: kaartjes met
  - mens, dier, ding
  - de, het, een
  - prijs, lol, ruzie, tijd, hap, hoofd, fietsroute, maand, walvis, konijn, gids, kapitein, schip

Lesduur

- 25 minuten

Aanwijzingen bij de les

- Algemene informatie over het instaprogramma vindt u op Mijnmalmberg.nl.
- Deze les is een herhaling van les 9 van thema 8 van groep 4 en les 9 van thema 5 van groep 5. Daar is aan bod gekomen dat een zelfstandig naamwoord ook kan bestaan uit woorden voor dingen die niet waarneembaar zijn, zoals 'liefde' en 'ruzie'.
- Het leren onderscheiden van concrete en abstracte zelfstandige naamwoorden ondersteunt de kinderen bij het herkennen van deze woordsoort.

Stap 1 Introductie

Vraag de kinderen wat ze op vakantie allemaal gezien hebben. Schrijf de antwoorden van de kinderen op het bord. Zorg ervoor dat u steeds alleen het zelfstandig naamwoord opschrijft. Vul de antwoorden eventueel zelf nog aan met woorden als 'boot', 'vriend', 'zwembad' en 'dolfijn'.

Vandaag herhalen/leren we wat zelfstandige naamwoorden zijn en hoe je zelfstandige naamwoorden kunt herkennen.

Stap 2 Instructie

- 1 Vraag of de kinderen weten hoe je een zelfstandig naamwoord kunt herkennen. (Het is een woord voor een mens, dier of ding.) Schrijf op: **mens**, **dier** en **ding**, en zet de woorden op het bord samen in de goede rij. *Vraag of de kinderen weten hoe je kunt controleren of iets een zelfstandig naamwoord is.* (Je kunt er een lidwoord voor zetten.) Voeg samen met de kinderen aan elk woord ook het lidwoord toe.
- 2 Neem 'Dit moet je weten' met de kinderen door en leg uit wat aanraakbaar (tastbaar) betekent (iets wat je met je zintuigen kunt zien, voelen, horen, ruiken of proeven). Bespreek de voorbeelden. Bespreek met de kinderen in hoeverre zaken als vakantie, liefde en tijd tastbaar zijn. Liefde kun je van binnen voelen in je beleving, maar niet van buiten voelen met je vingers. Tijd kun je niet direct zien met je ogen, wel meten.

- 3 Schrijf op het bord: **Ik schrik in mijn bed van het lawaai.** Doe het hardop voor: *bed is een zelfstandig naamwoord. Het is een woord voor een ding dat ik kan aanraken. Maar lawaai? Is dat ook een zelfstandig naamwoord? Je kunt het wel horen, maar het is niet tastbaar; je kunt het niet pakken; je kunt het niet zichtbaar maken; je kunt het niet tekenen. Ik kan er een lidwoord voor zetten: het lawaai. Het is een zelfstandig naamwoord.*
- 4 Doe hetzelfde met woorden als 'schrik', 'geluk' en 'warmte', maar laat de kinderen de woorden uit een zin halen. **Hij kreeg een wit gezicht van schrik. De gids verbaasde zich over zijn geluk. In zijn hut stikte hij van de warmte.**
Laat de kinderen alle zelfstandige naamwoorden zoeken en zelf de verschillende stappen benoemen om tot een onderscheid tussen een concreet en een abstract zelfstandig naamwoord te komen.

Stap 3 Oefenen

- 1 De kinderen maken item 2 en 3 van opdracht 2. Bij het eerste item kunnen ze zien wat de bedoeling is.
- 2 Bespreek de items na met de kinderen. Vraag een paar kinderen hoe ze in de zin het zelfstandig naamwoord hebben gevonden.

Stap 4 Zelfstandig werken

De kinderen die alles goed hebben, gaan zelfstandig aan het werk met opdracht 1, 2 en 3. Geef de andere kinderen verlengde instructie.

Verlengde instructie

- 1 Leg de kaartjes (zie Materiaal) met 'mens', 'dier' en 'ding' neer. Laat de kinderen om de beurt een zelfstandig naamwoord pakken en het in de goede rij leggen. Bespreek waarom het een zelfstandig naamwoord is. Laat er een lidwoord voor zetten. Vraag tot slot of het een zelfstandig naamwoord is dat je kunt vastpakken of niet.
- 2 Maak item 2 van opdracht 1 samen met de kinderen. Laat ze dan opdracht 1, 2 en 3 zelfstandig afmaken.

Stap 5 Reflectie

- 1 Wijs op zin 2 en 3 van opdracht 1. Ga in op het verschil tussen 'een stille straat' ('stille' is een bijvoeglijk naamwoord) en 'de stilte' ('stilte' is een zelfstandig naamwoord). Maak eventueel samen met de kinderen meer van dergelijke paren: 'de warme kamer – de warmte', 'de groene bladeren – het groen'.
- 2 *In les 1 van thema 1 gaan jullie nog een keer oefenen met het vinden van een zelfstandig naamwoord en andere woordsoorten in een zin.*

Lesdoelen

- De kinderen leren stoffelijke en gewone bijvoeglijke naamwoorden herkennen in een zin.

Materiaal

- Oefenblad instaples 3 taal
- Antwoordblad instaples 3 taal

Lesduur

- 25 minuten

Aanwijzingen bij de les

- Algemene informatie over het instapprogramma vindt u op Mijnmalmberg.nl.
- Deze les is een herhaling van les 7 van thema 6 van groep 5. In groep 4 (thema 2 en 3) wordt geleerd wat gewone bijvoeglijke naamwoorden zijn. In groep 5 (thema 7) worden stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op -en aangeboden. In deze les oefenen de kinderen zowel met gewone als met stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden.

Stap 1 Introductie

Doe het spel 'Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet' met de stoffen waarvan iets gemaakt is: *ik zie, ik zie, wat jij niet ziet en het is van hout*. De kinderen raden met het bijvoeglijk naamwoord erbij: de houten kist, het houten tafelblad. Ga nog niet in op de spelling.
Vandaag gaan jullie herhalen/leren wat een bijvoeglijk naamwoord is.

Stap 2 Instructie

- 1 Vertel wat een bijvoeglijk naamwoord is: *het zegt iets over een zelfstandig naamwoord. Je zegt ermee hoe het zelfstandig naamwoord eruitziet of wat je ervan vindt*. Noem een paar voorbeelden en laat die aanvullen.
- 2 Neem 'Dit moet je weten' met de kinderen door. Bespreek het verschil tussen een gewoon bijvoeglijk naamwoord en een stoffelijk bijvoeglijk naamwoord. Vertel dat het woord stof staat voor materiaal. Het stoffelijk bijvoeglijk naamwoord vertelt dus van welk materiaal een zelfstandig naamwoord gemaakt is. Bespreek de voorbeelden. Vraag steeds: *waar is de tent, de glijbaan, de picknicktafel van gemaakt?* Wijs op de -en die achter 'katoen' en 'hout' komt en op de spelling van 'stalen' (verenkeling van de klinker).
- 3 Zoek samen in de klas naar voorbeelden van de genoemde stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden: een zilveren ringetje, een papieren schrift. Noem ook een aantal gewone bijvoeglijke naamwoorden, zoals 'klein', 'zwart', 'lang' en 'glimmend' en zoek daar voorbeelden van in de klas.

Stap 3 Oefenen

- 1 De kinderen maken item 2 en 3 van opdracht 2. Bij het eerste item kunnen ze zien wat de bedoeling is.
- 2 Bespreek de items na met de kinderen. Let op de laatste letters van het bijvoeglijk naamwoord. Bij stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden komt er meestal -en achter, bij gewone alleen een -e of niks (een oranje tentdak).

Stap 4 Zelfstandig werken

De kinderen die alles goed hebben, gaan zelfstandig aan het werk met opdracht 1, 2 en 3. Geef de andere kinderen verlengde instructie.

Verlengde instructie

- 1 Laat de kinderen allemaal een voorwerp meenemen naar de instructietafel. Zeg als voorbeeld iets over het uiterlijk van het voorwerp, bijvoorbeeld: ik vind die sticker mooi, het is een mooie sticker. Laat de kinderen dit over elkaars voorwerpen doen. Zeg dan als voorbeeld iets over het materiaal waarvan het gemaakt is: bijvoorbeeld het etui is van katoen, het is een katoenen etui. Laat de kinderen dit met elkaars voorwerpen doen en ga in op de uitspraak en schrijfwijze: katoenen.
- 2 Maak item 2 van opdracht 1 samen met de kinderen. Laat ze dan opdracht 1, 2 en 3 zelfstandig afmaken.

Stap 5 Reflectie

- 1 Vraag of iedereen nu weet wat het verschil is tussen een gewoon en een stoffelijk bijvoeglijk naamwoord. Herhaal indien nodig nog een keer 'Dit moet je weten'. Laat de kinderen van beide soorten bijvoeglijke naamwoorden een voorbeeld geven.
- 2 *In les 2 van thema 1 gaan jullie opnieuw oefenen met het herkennen van het bijvoeglijk naamwoord en andere woordsoorten.*